DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

3. marts 1994 *

I de forenede sager C-332/92, C-333/92 og C-335/92,

angående anmodninger, som Conciliatura di Vercelli og Pretura circondariale di Vercelli (Italien) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i de for de nævnte retter verserende sager,

Eurico Italia Srl,

Viazzo Srl,

F. & P. SpA

mod

Ente Nazionale Risi,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, og artikel 5, samt af artikel 17, stk. 2, i Rådets forordning (EØF)

* Processprog: italiensk.

nr. 1418/76 af 21. juni 1976 om den fælles markedsordning for ris (EFT L 166, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, G. F. Mancini, og dommerne M. Díez de Velasco, C. N. Kakouris (refererende dommer), F. A. Schockweiler og P. J. G. Kapteyn,

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Eurico Italia Srl, Viazzo Srl og F. & P. SpA ved advokaterne Fausto Capelli og Dario Casalini, Milano og Vercelli

— Ente Nazionale Risi ved advokat Alberto Santa Maria, Milano, advokat Nico Schaeffer, Luxembourg, og advokat Giuseppe Pizzonia, Reggio di Calabria

— den italienske regering ved professor Luigi Ferrari Bravo, chef for Udenrigsministeriets Servizio del contenzioso diplomatico, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato Ivo M. Braguglia

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Eugenio de March, som befuldmægtiget

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at Eurico Italia Srl, Viazzo Srl, F. & P. SpA, Ente Nazionale Risi, den italienske regering og Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 23. september 1993,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 17. november 1993,

afsagt følgende

Dom

1 Ved tre kendelser af 30. juli 1992, indgået til Domstolen den 4. og 5. august s.å., har Conciliatura di Vercelli og Pretura circondariale di Vercelli i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, og artikel 5, samt af artikel 17, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1418/76 af 21. juni 1976 om den fælles markedsordning for ris (EFT L 166, s. 1) »og om de grundlæggende principper for forbrugsafgifter på varer inden for Fællesskabet«.

2 Spørgsmålene er stillet under tre sager mellem de italienske virksomheder Eurico Italia Srl (herefter benævnt »Eurico Italia«, i sag C-332/92), Viazzo Srl (herefter benævnt »Viazzo«, i sag C-333/92) og F. & P. SpA (herefter benævnt »F. & P.«, i sag C-335/92) på den ene side og Ente Nazionale Risi (herefter benævnt »Ente Risi«) på den anden. Sagerne vedrører den såkaldte »kontraktafgift«, som i henhold til italiensk lovgivning opkræves af Ente Risi ved køb eller forarbejdning af italiensk produceret uafskallet ris.

3 Ente Risi, der er en juridisk person og henhører under staten, er det italienske interventionsorgan for den fælles markedsordning for ris. Desuden udarbejder organet blandt andet statistisk materiale og foretager undersøgelser af risproduktionen og-forbruget, bekæmper svigagtige handlinger inden for området og træffer foranstaltninger med henblik på at forøge risproduktionen og-forbruget. Denne del af Ente Risi's virksomhed finansieres af »kontraktafgiften«.

4 I forbindelse med hver enkelt kontrakt om køb af uafskallet italiensk ris eller, såfremt der ikke findes en købekontrakt, når producenten selv forarbejder italiensk uafskallet ris, betaler henholdsvis køberen eller producenten en »kontraktafgift«.

5 Selskaberne Eurico Italia, Viazzo og F. & P. købte nærmere angivne mængder italiensk uafskallet ris af sorterne »Ariete« og »Europa« med henblik på forarbejdning til ris og efterfølgende eksport. I henhold til gældende italienske bestemmelser (artikel 8 og 9 i kongeligt lovdekret nr. 1183 af 11.8.1933) betalte de til Ente Risi en »kontraktafgift«, som på tidspunktet for de faktiske omstændigheder androg 1 000 LIT pr. 100 kg uafskallet ris.

6 Eurico Italia eksporterede derefter den i sagen omhandlede ris til Polen og fik i den forbindelse udbetalt en eksportrestitution, mens Viazzo og F. & P. eksporterede den forarbejdede ris til henholdsvis Frankrig og Det Forenede Kongerige.

7 De tre selskaber var af den opfattelse, at de på grund af eksporten havde krav på at få »kontraktafgiften« tilbagebetalt, og anlagde derfor hver for sig sag mod Ente Risi med påstand om betalingspålæg ved Conciliatura di Vercelli og Pretura circondariale di Vercelli. Selskaberne gjorde i det væsentlige gældende, at de som følge af den manglende tilbagebetaling af »kontraktafgiften« var udsat for forskelsbehandling i forhold til andre af Fællesskabets erhvervsdrivende. De anførte nærmere, at den manglende tilbagebetaling af »kontraktafgiften« for Eurico Italia's vedkommende medførte en nedsættelse af det EF-restitutionsbeløb, selskabet havde fået udbetalt, og for Viazzo's og F. & P.'s vedkommende en omkostningsstigning, hvilket gjorde selskaberne mindre konkurrencedygtige. Ifølge sagsøgerne er en sådan forskelsbehandling uforenelig med det princip, der er fastsat i traktatens artikel 40, stk. 3, og med de gældende principper om forbrugsafgifter inden for Fællesskabet.

8 Conciliatura di Vercelli og Pretura circondariale di Vercelli fandt, at sagernes udfald beroede på en fortolkning af traktaten og af forordning nr. 1418/76. De har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

I sag C-332/92:

»1) Skal Rom-traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, sammenholdt med traktatens artikel 5, fortolkes således, at den italienske stat eller Ente Risi som et særskilt organ er forpligtet til at tilbagebetale de erhvervsdrivende i rissekto-

ren den afgift (kontraktafgift), som opkræves for uafskallet ris fremstillet i Italien, såfremt ris (eller afskallet ris), der fremstilles af det pågældende parti uafskallet ris, ikke sælges i Italien, men af de pågældende erhvervsdrivende eksporteres til andre lande?

2) Er den omstændighed, at ovennævnte afgift (kontraktafgift) ikke tilbagebetales, såfremt ris, som fremstilles af uafskallet ris dyrket i Italien, og som er omfattet af kontraktafgiften, eksporteres fra Italien til tredjelande, en tilsidesættelse af det forbud mod forskelsbehandling, der er fastsat i Romtraktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, og derudover en tilsidesættelse af artikel 17, stk. 2, i forordning nr. 1418/76, for så vidt som EF-restitutionen, der i henhold til nævnte artikel 17, stk. 2, skal være 'ens for hele Fællesskabet', alene nedsættes for eksportører af ris fremstillet i Italien?«

I sag C-333/92 og C-335/92:

»1) Skal Rom-traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, sammenholdt med traktatens artikel 5, fortolkes således, at den italienske stat eller Ente Risi som et særskilt organ er forpligtet til at tilbagebetale de erhvervsdrivende i rissektoren den afgift (kontraktafgift), som opkræves for uafskallet ris dyrket i Italien, såfremt ris (eller afskallet ris), der fremstilles af det pågældende parti uafskallet ris, ikke sælges i Italien, men af de pågældende erhvervsdrivende eksporteres til andre EF-lande?

2) Er den omstændighed, at ovennævnte afgift (kontraktafgift) ikke tilbagebetales, såfremt ris (eller afskallet ris), som fremstilles af uafskallet ris dyrket i Italien, og som er omfattet af kontraktafgiften, eksporteres fra Italien til andre

EF-lande, en tilsidesættelse af det forbud mod forskelsbehandling, der er fastsat i Rom-traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, og derudover en tilsidesættelse af de grundlæggende principper for forbrugsafgifter på varer inden for Fællesskabet, hvorefter afgifter, som en medlemsstat opkræver af indenlandsk fremstillede varer, skal tilbagebetales eksportørerne, når varerne forlader afgiftsmedlemsstatens område?«

9 Ved kendelse af 14. september 1992 traf præsidenten i henhold til procesreglementets artikel 43 bestemmelse om forening af de tre sager med henblik på den mundtlige forhandling og dommen.

Formaliteten

10 Ente Risi har først anført, at de forelagte spørgsmål må afvises fra realitetsbehandling, idet sagen ikke har været genstand for kontradiktorisk retsforhandling ved de nationale retsinstanser, og Ente Risi derfor ikke har kunnet fremføre visse indsigelser, som kunne have ført til, at nærværende præjudicielle procedure kunne have været undgået.

11 Det fremgår af Domstolens praksis, at retsplejehensyn kan tilsige, at et præjudicielt spørgsmål først forelægges efter en kontradiktorisk retsforhandling. Det må imidlertid fastslås, at en forudgående kontradiktorisk retsforhandling ikke er en af de betingelser, der skal være opfyldt, for at den i traktatens artikel 177 fastsatte procedure kan iværksættes, og at det alene tilkommer den nationale retsinstans at

afgøre, om sagsøgte skal have lejlighed til at fremkomme med sine bemærkninger, inden den afsiger en kendelse om forelæggelse (jf. dom af 20.10.1993, sag C-10/92, Balocchi, Sml. I, s. 5105, præmis 13 og 14).

12 Ente Risi har dernæst anført, at i henhold til italiensk procesret har de forelæggende retsinstanser ikke saglig kompetence til at træffe afgørelse i hovedsagerne, ligesom det betalingspålæg, der er indgivet begæring om i forbindelse med sagerne ikke kan tages til følge, idet afgørelsen i en sådan sag går ud på, at en part tilpligtes at erlægge ydelsen, mens der ikke er mulighed for at opnå dom for, at en given fordring består, hvilket sagsøgerne i hovedsagerne reelt har nedlagt påstand om. Såfremt en retsinstans i henhold til national ret savner kompetence eller påstanden i hovedsagen må afvises, er den nationale retsinstans således afskåret fra at forelægge et præjudicielt spørgsmål for Domstolen.

13 Hertil bemærkes, således som Domstolen fastslog i dom af 14. januar 1982 (sag 65/81, Reina, Sml. s. 33, præmis 7), at det efter den opgavemæssige fordeling, der består mellem Domstolen og de nationale retter, ikke tilkommer Domstolen at undersøge, om den kendelse, der forelægges den, er afsagt i overensstemmelse med de nationale bestemmelser vedrørende retternes sammensætning og virkemåde.

14 Ente Risi har for det tredje anført, at den omstændighed, at der findes et præjudikat som dom af 12. juli 1973 (sag 2/73, Geddo, Sml. s. 865), hvorved der allerede er taget stilling til de problemer, hovedsagerne vedrører, var til hinder for, at de forelæggende retsinstanser på ny kunne forelægge spørgsmål for Domstolen, medmindre de begrunder, hvorfor den fortolkning, Domstolen allerede har foretaget, må ændres.

15 Hertil bemærkes, at bortset fra, at de spørgsmål, som Domstolen besvarede i dommen i Geddo-sagen, ikke er de samme som de spørgsmål, der er forelagt i nærværende sager, tillader traktatens artikel 177 altid en national ret på ny at forelægge Domstolen fortolkningsspørgsmål, hvis den finder det hensigtsmæssigt (jf. dom af 27.3.1963, forenede sager 28/62, 29/62 og 30/62, Da Costa en Schaake, Sml. 1954-1964, s. 395, på s. 398, org. ref.: Rec. s. 59, på s. 76).

16 Ifølge Ente Risi er de forelagte spørgsmål heller ikke relevante med henblik på afgørelsen af hovedsagerne. Ente Risi har i den forbindelse understreget, at på baggrund af de beskedne beløb, hovedsagerne vedrører, er der tale om »styrede sager«, der er anlagt ved de nationale retsinstanser alene med henblik på at opnå en afgørelse fra Domstolen.

17 Hertil bemærkes, at i henhold til Domstolens faste praksis tilkommer det udelukkende de nationale retsinstanser, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retslige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen. En afvisning fra realitetsbehandling af en anmodning fra en national retsinstans er kun mulig, hvis det viser sig, at den fortolkning af fællesskabsretten eller den efterprøvelse af en fællesskabsregels gyldighed, som den pågældende retsinstans har anmodet om, åbenbart savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand (jf. bl. a. dom af 16.7.1992, sag C-67/91, Asociación Española de Banca Privada m. fl., Sml. I, s. 4785, præmis 25 og 26). Dette er imidlertid ikke tilfældet i hovedsagerne her.

18 Ente Risi har endelig gjort gældende, at det med de forelagte spørgsmål reelt tilsigtes, at Domstolen tager stilling til, om de nationale bestemmelser om »kontraktafgiften« er forenelige med fællesskabsretten, hvilket ikke henhører under Domstolens kompetence i forbindelse med den præjudicielle procedure.

19 Hertil bemærkes, at i henhold til fast retspraksis kan Domstolen ikke inden for rammerne af traktatens artikel 177 træffe afgørelse om, hvorvidt en national bestemmelse er forenelig med fællesskabsretten. Domstolen kan imidlertid af spørgsmålenes ordlyd, således som de er formuleret af den nationale retsinstans, og under hensyn til de af retten meddelte oplysninger, udlede de momenter, der angår fortolkning af fællesskabsretten, således at den nationale retsinstans kan træffe afgørelse vedrørende de retsspørgsmål, som er indbragt for den (jf. dom af 11.6.1992, forenede sager C-149/91 og C-150/91, Sanders Adour og Guyomarc'h Orthez Nutrition animale, Sml. I, s. 3899, præmis 10).

Realiteten

Det første spørgsmål, der er det samme i de tre sager

20 Med det første spørgsmål ønsker de nationale retsinstanser i det væsentlige oplyst, om traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, og artikel 5, skal fortolkes således, at manglende tilbagebetaling af en intern afgift, som kun betales ved køb eller forarbejdning af indenlandsk fremstillede produkter, og hvis provenu indgår i en fond til fremme af den indenlandske produktion, indebærer forskelsbehandling af de afgiftspligtige erhvervsdrivende, såfremt de pågældende produkter eksporteres til en medlemsstat eller et tredjeland.

21 Indledningsvis bemærkes, at det er uden betydning for besvarelsen af spørgsmålet, om eksporten sker til en EF-medlemsstat eller et tredjeland.

22 For så vidt angår traktatens artikel 5 bemærkes, at den er affattet så generelt, at den ikke kan anvendes selvstændigt, når den konkrete situation er omfattet af en særlig traktatbestemmelse, f. eks. artikel 40, stk. 3, andet afsnit, som det er tilfældet i denne sag (jf. dom af 11.3.1992, forenede sager C-78/90-C-83/90, Compagnie commerciale de l'Ouest m. fl., Sml. I, s. 1847, præmis 19). For så vidt som det første spørgsmål vedrører traktatens artikel 5, er det derfor ufornødent at besvare det.

23 Sagsøgerne i hovedsagen har anført, at erhvervsdrivende, der køber uafskallet ris med oprindelse i Italien, eller producenter, som forarbejder den til ris, udsættes for forskelsbehandling, eftersom de italienske bestemmelser om »kontraktafgiften« bevirker, at italiensk produceret uafskallet ris omfattes af en anden ordning end ris, der ikke produceres i Italien.

24 Hertil bemærkes, at de erhvervsdrivende, der køber eller forarbejder italiensk produceret uafskallet ris, har ret til de tjenesteydelser, Ente Risi tilbyder, jf. ovenfor i præmis 3, og som »kontraktafgiften« er modydelsen for. Disse erhvervsdrivende er således ikke udsat for forskelsbehandling i forhold til de erhvervsdrivende, som skaffer sig forsyninger på et andet marked og derfor ikke skal betale afgiften, men heller ikke har ret til Ente Risi's ydelser.

25 Sagsøgerne i hovedsagen har endvidere anført, at anvendelsen af »kontraktafgiften« er udtryk for forskelsbehandling, eftersom den medfører en tilsidesættelse af de fællesskabsretlige bestemmelser om fastsættelse af ensartede priser og af eksportrestitutioner. Sagsøgerne har nærmere anført, at såfremt fællesskabsinstitutionerne ikke tager hensyn til »kontraktafgiften«, når de fastsætter priserne på ris og størrelsen af eksportrestitutionerne, medfører det højere omkostninger for de italienske erhvervsdrivende og gør dem følgelig mindre konkurrencedygtige.

26 Hertil bemærkes, at dette argument er baseret på den forudsætning, at den »kontraktafgift«, der opkræves for italiensk produceret uafskallet ris, kun er en økonomisk byrde, som øger italienske erhvervsdrivendes omkostninger. Som ovenfor bemærket er afgiften imidlertid modydelsen for tjenesteydelser, som Ente Risi tilbyder dem.

27 Det første spørgsmål må herefter besvares med, at traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, skal fortolkes således, at manglende tilbagebetaling af en intern afgift, som kun betales ved køb eller forarbejdning af indenlandsk fremstillede produkter, og hvis provenu indgår i en fond til fremme af den indenlandske produktion, ikke indebærer forskelsbehandling af de afgiftspligtige erhvervsdrivende, såfremt de pågældende produkter eksporteres.

Det andet spørgsmål, der er forelagt i sag C-332/92

28 Med dette spørgsmål ønsker den nationale retsinstans i det væsentlige oplyst, om bestemmelserne i artikel 17, stk. 2, i forordning nr. 1418/76, som vedrører eksportrestitutioner, skal fortolkes således, at de er til hinder for, at en afgift med de ovenfor nævnte kendetegn ikke tilbagebetales til eksportøren, når produktet eksporteres.

29 Ifølge sagsøgerne i hovedsagen medfører den omstændighed, at »kontraktafgiften« ikke tilbagebetales, når ris med oprindelse i Italien eksporteres til et tredjeland, reelt en nedsættelse af den udbetalte EF-restitution, hvilket er til skade for erhvervsdrivende, som køber italiensk produceret ris. Punkt 2 i domskonklusionen

i Geddo-sagen har derfor ikke gjort op med spørgsmålet, idet Domstolen heri indirekte anerkendte de erhvervsdrivendes ret til under visse omstændigheder at få afgiften tilbagebetalt.

30 I dommen i Geddo-sagen fastslog Domstolen, at en sådan afgift kun kan være i strid med bestemmelserne i den forordning, der hjemler eksportrestitutioner, såfremt den viser sig at være et middel til at formindske disses beløb.

31 Det bemærkes, at afgiften, som optages som indtægt på Ente Risi's budget, opkræves af købere af uafskallet ris med oprindelse i Italien ved indgåelsen af købekontrakten og af producenten selv, når han forarbejder sin ris. Afgiften er således pålagt italiensk ris, uanset om den eksporteres eller forbruges inden for landets grænser.

32 Der er følgelig ingen sammenhæng mellem kontraktafgiften og eksportrestitutionerne, idet afgiften også skal betales, såfremt risen ikke eksporteres. Afgiften påvirker heller ikke restitutionernes størrelse og har ingen umiddelbar betydning for, hvordan de i forordning nr. 1418/76 fastsatte ordninger fungerer.

33 Det andet spørgsmål, der er forelagt i sag C-332/92, må derfor besvares med, at bestemmelserne i artikel 17, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1418/76 af 21. juni 1976 om den fælles markedsordning for ris, der omhandler eksportrestitutioner, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en afgift med de ovenfor

nævnte kendetegn ikke tilbagebetales til eksportøren af det pågældende produkt, medmindre afgiften viser sig at være et middel til at formindske eksportrestitutionsbeløbet.

Det andet spørgsmål, der er forelagt i sag C-333/92 og C-335/92

34 Med dette spørgsmål ønsker den nationale retsinstans i det væsentlige oplyst, om de grundlæggende principper for forbrugsafgifter på varer inden for Fællesskabet er til hinder for, at en afgift som »kontraktafgiften« ikke tilbagebetales eksportøren, når det produkt, som pålægges afgiften, eksporteres til en anden medlemsstat.

35 Hertil bemærkes, at uanset om der måtte gælde sådanne principper, er en afgift som »kontraktafgiften«, således som den er beskrevet ovenfor, ikke en forbrugsafgift, men, som Kommissionen med rette har bemærket, en skattelignende afgift.

36 Det er herefter ufornødent at besvare det andet spørgsmål, der er forelagt i sag C-333/92 og C-335/92.

Sagens omkostninger

37 De udgifter, der er afholdt af den italienske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke

erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Conciliatura di Vercelli og Pretura circondariale di Vercelli ved kendelser af 30. juli 1992, for ret:

1) **Traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, skal fortolkes således, at manglende tilbagebetaling af en intern afgift, som kun betales ved køb eller forarbejdning af indenlandsk fremstillede produkter, og hvis provenu indgår i en fond til fremme af den indenlandske produktion, ikke indebærer forskelsbehandling af de afgiftspligtige erhvervsdrivende, såfremt de pågældende produkter eksporteres.**

2) **Bestemmelserne i artikel 17, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1418/76 af 21. juni 1976 om den fælles markedsordning for ris, der omhandler eksportrestitutioner, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en afgift med de ovenfor nævnte kendetegn ikke tilbagebetales til eksportøren af det**

pågældende produkt, medmindre afgiften viser sig at være et middel til at formindske eksportrestitutionsbeløbet.

Mancini Díez de Velasco Kakouris

Schockweiler Kapteyn

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 3. marts 1994.

R. Grass G. F. Mancini

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling